

Nyugat- magyarországi Egyetem
Benedek Elek Pedagógia Kar

Konzulens: Dr. Varga László PhD
egyetemi docens

OTDK Dolgozat

A posztmodern kor és gyermek

A média gyermekekre gyakorolt hatása

Sopron, 2012.

Készítette:
Sipőcz Dorottya
Óvodapedagógia szak
II. évfolyam

Tartalom:

1. Témaválasztás.....	3
2. A posztmodern kor.....	4
3. Marie Winn.....	6
4. A szülői aktivitás szintjei.....	8
5. A szocializáció fontossága.....	9
6. A család szerepe a személyiségfejlődésben.....	10
7. Napjainkban milyen befolyással van a televízió a gyermekekre.....	12
8. Kutatások.....	16
9. Hipotézis.....	17
10. A kutatás eredményei.....	17
11. Az eredmények összegzése.....	26
12. Felhasznált irodalom.....	29
13. Mellékletek.....	30

1.Témaválasztás

Témámnak a média gyermekekre gyakorolt hatását választottam. Meg kell ismerkednünk magával a posztmodern korral és annak jellemzőivel, hiszen manapság azt látjuk a környezetünkben, hogy a gyerekek felnőtteknek szóló meséket néznek, a szülők nem beszélnek meg gyermekeikkel a televízióban látottakat és ezért sokkal több az agresszió és a felgyülemlett feszültség a gyermekekben. A televízió ma már megtalálható minden lakásban, befurakodott a nappaliba, hálósobába és sokszor még a konyhába is. Az otthon töltött idő nagy részét a képernyő előtt töltjük. A televíziót mindenki nézi éppen ezért nem kétséges, hogy hatással van a gondolkodásunkra, értékrendünkre és a világról alkotott képünkre. Leginkább a gyermekekre nézve tartják károsnak a televíziót, hiszen kevés az élettapasztalatuk és személyiségük is ekkor formálódik. Fontosnak tartom a szocializációt is, hiszen a gyermek a szocializáció során sajátítja el az értékeket és a normákat környezetéből. Meghatározó a televízió szerepe a szocializációban?

Mitől függ, hogy a televízió milyen hatást gyakorol a személyiségfejlődésre?

Felül tud kerekedni a televízióból kapott információ a szülő, barátok, iskola által sugallt értékeken? Hogyan lehet korlátozni a negatív tulajdonságokat? Hogyan lehet előtérbe helyezni a televízió pozitív tulajdonságait?

Dolgozatomban ezekre a kérdésekre keresem a választ.

Dolgozatomat a posztmodern kor rövid ismertetésével kezdeném, hiszen fontosnak tartom, hogy megismerkedjünk a kor jellemző vonásaival és ezek alapján vizsgáljuk meg a média gyermekekre gyakorolt hatását.

2. A posztmodern kor

Nyíry Kristóf idézetében a posztmodern korról beszél.

„Amit ezúttal posztmodern problémának szeretnék nevezni, az ... az össztársadalmi tudás áttekinthetetlenné válásával áll elő, abból a körülményből adódóan, hogy a könyvnyomtatás intézménye immár nem elégséges ahhoz, hogy ma a tudást kinek-kinek a számára közvetítse... az igazság abszolút érvénye odavész, az egyesnek a világhoz fűződő viszonya viszonylagossá válik, koherens szellemi környezet híján elillan az én belső egysége.”

A posztmodern kor jellemzői

- nyitott, pluralista tudománykép
- elmosódnak a munka, a tanulás és a szabadidő határai
- megnő az egyéni igények hangsúlya
- nagy választási lehetőség, elágazó életutak
- a gyermekkor eltűnése
- ingerszegény környezet

A 19. század fordulóján megjelentek azok a modern tudományok, mint például a gyermekgyógyászat, gyermekpszichológia melyek új identitások kialakulásához vezettek.

Az utóbbi évtizedekben világszerte egyre gyorsabb ütemben végbemenő társadalmi változásokkal párhuzamosan nemcsak a felnőttek életkörülményei formálódnak át, hanem átalakulóban van a gyermekek világa is.

A posztmodern kor gondolkodásmódjának fő jellemzője, hogy már nem fogadja el a magyarázó elv szerepére pályázó „nagy narratívák” érvényességét, a „nagy elbeszélések” ideje lejárt a korszellelem a korlátozott hatáskörű értelmező teóriáknak kedvez.

Rámutatnak arra, hogy a nyolcvanas évektől új történeti és szociológiai gyermekségértelmezésekben, jelentős kritikai attitűd fogalmazódik meg.

Ebből megszületett egy idealizált gyermekkép melyben a gyermek legfőbb jellemzője az a hiányállapot, melyet a fejlődés és a fejlesztés révén megszüntethető, vagyis a gyermek a felnőttiség normális állapotába eljuttatható, azaz a gyermekkor fejlődési íve mentén a gyermekek belenőnek a felnőttek világába.

Két egymással szembenálló paradigma jelent meg.

Az egyik a gyermek belülről fakadó energiák által vezérelt természetes kibontakozása, spontán fejlődését helyezte középpontba.

A másik pedig a gyermeket a társadalomba illesztő szocializációs folyamat jelentőségét emelte ki.

Nevelési cél a posztmodern idején

- identitástudat
- önismeret
- eredményes kommunikáció
- konstruktív problémakezelés
- felelős döntés

A társadalmi- gazdasági változások érintik

- a nevelési célok
- az erkölcs
- a kortárs csoportok
- a tekintély
- a pedagógusi szerep tartalmi körét

Mire neveljük és hogyan?

- Nemzeti értékek
- Nemzeti identitás
- Hazafias nevelés

Arra keresik a választ, hogy ezek mekkora szerepet kapjanak az oktatásban, tehát a hagyományos értékek és az azokat fellazítani vagy elhagyni kívánó elméletek csatája ez.

A 20. században tehát párhuzamosan halad egymás mellett két jól elkülöníthető paradigma, a felnőtt mércéjével mért és értékelt gyermekkor, illetve a korszak tudományos eredményeit figyelembe vevő gondolkodás, miszerint a gyermekkornak önálló értéke és funkciója van, a gyermekkor sajátos értékrenddel rendelkezik, értelmezni pedig saját mércéjével érdemes és lehetséges.

A gyermek, a gyermekkép összetevőjének vizsgálata óhatatlanul együtt jár a felnőttek világába való bepillantással, a felnőtt paradigmáinak megismerésével is, hiszen a gyermekséggel kapcsolatos tanulmányok szerzői mind- mind felnőttek, akik egyéniségük, személyiségük révén, sajátos módon közelítenek a gyermekkorhoz és egyedi módon értékelik

az adott történelmi kor gyermekfelfogására gyakorolt hatását melyben a saját életsorsuk, emócióik és ismereteik, az ő személyes történetük vitathatatlan jelentőséggel és meghatározottsággal bír.

A fogyasztói embertípus

Legerőteljesebben a médián keresztül jelenik meg.

A mai szülők, és pedagógusok többsége úgy gondolja, hogy korunk nevelési céljai emberhez méltóak, és megfelelőek.

- megbecsüljük a gyerekeket
- mindent megkapnak tőlünk, ezért ma nagyon jó gyerekek lenni
- demokratikusan neveljük őket
- tiszteletben tartjuk egyéniségüket
- engedjük, hogy önállóan dönthessenek a dolgaikról
- segítjük őket, hogy személyiségük szabadon kibontakozhasson
- individuális céljaikat elérjék

Miközben a legjobb szándékkal neveljük őket, egyre inkább elveszük tőlük saját gyerekkorukat, kiszakítjuk őket saját világukból.

A következőkben Marie Winnt említeném meg, hiszen bővebben foglalkozott a gyermekkorral és annak változásaival.

3. Marie Winn

- amerikai társadalomtudós
- a 80-as évek végén több száz felnőttel és gyerekekkel készített interjút
- 1990: Gyermekek gyermekkor nélkül című könyve

Megfigyelései szerint régebben a felnőttek arra törekedtek, hogy megőrizték a gyermekkor ártatlanságát, hogy megvédjék a gyerekeket a viszontagságoktól.

A mai szülők jó része úgy véli, hogy a gyerekeket ki kell tenni a felnőtteket érő hatásoknak.

De hová vezet, ha a védelem korszakát a felnőtt életre való előkészítő nevelés váltja fel?

Minél inkább megismerkednek a gyerekek a felnőtt világ realitásaival, annál kevésbé lesznek gyerekszerűek és a gyermekkor biztonságától megfosztott, koraéretté tett gyerekek nem, vagy jóval nehezebben válnak felnőtté.

- Valami történt, ami összezsugorította a gyermekkor határait.
Az egykor még gyermeknek tekintett korosztály a prostitúció, a válás, a nemi erőszak, a bizzar elmebeteg gyilkos lelkivilágával foglalkozó témájú filmeket néz.

- Valami történt, ami elmosta a korábban jól kivehető határvonalat a gyermekkor és a felnőttek világa között, és elpattant jó néhány szem azon a vékony hálón, amely megóvta őket attól, hogy túl korán zuhanjanak bele a felnőttek szomorú szürkeségébe.
- Valami történt, ami eltorzította a gyermekkorról alkotott képet is. Gyermeklányoknak rendeznek szépségversenyeket. Úgy néznek ki, mintha miniatűr felnőttek lennének.

Nem kellene a gyermeknek, valami másnak, valami különlegesnek lennie?

Olyannak, amiből kitűnik, hogy a gyermek minőségileg különbözik, fizikailag, gondolkodásában, érzelmeiben, képességeiben a felnőtt világától. (Winn, 1990)

Marie Winn társadalomtudós aggályait Bruno Bettelheim pszichológusként is felveti.

Freud személyiségelméletén keresztül mutatja be a demokratikusnak mondott nevelés ellentmondásait. Bettelheim a felettes én, az erkölcs elemzéséből indult el, amelynek tartalma mára számottevően megváltozott. A hagyományos erkölcsi nevelést, amely nagyjából az elmúlt század közepéig közvetlenül és kiemelt támogatást adott az iskolának, a szülőknek, mára nem központi része az iskolai nevelési programoknak.

Dolgozatom további részében a televízió hatásáról fogok írni. Milyen szükségleteket elégít ki a televízió, melyek a szülő aktivitás szintjei, ezután a szocializáció fontosságát és a személyiség fejlődését fogom említeni, mert a gyermek a szocializáció során sajátítja el az értékeket és a normákat, és a családon belül alakul és fejlődik a személyisége, ezért nagyon fontos, hogy gyermekkorban milyen tartalmú meséket néz a gyermek.

Jay Blumer, szerint a televízió négy féle szükségletet elégít ki.

- 1: tanulás és információszerzés: a televízión keresztül tájékozódhatnak a világ eseményeiről.
- 2: társas kapcsolatok: megbeszélhetik a látottakat ismerőseikkel a televíziókból megismert szereplőkhöz különféle módon viszonyulnak, azonosulnak velük, vagy elítélik.
- 3: elszakadás a valóságtól: televíziózás közben elmenekülhetnek a valóságból, a problémák elől

A valóságban a gyermekeknek iskolába kell járni, ahol teljesíteni kell, a szülőknek dolgozni, társas kapcsolatokat kialakítani és fenntartani is szükséges.

Sok erőfeszítésre van szükség ahhoz, hogy a dolgok jól működjenek.

A mai valóság egyre félelmetesebbnek tűnik, ezért nagyobb szükség van a fantázia világára és annak búfelejtő hatására.

Kutatások alapján arra az eredményre jutottak, hogy a kedvezőtlen társadalmi helyzetű egyének többet néznek televíziót.

A televízióban szereplő karakterek is segítenek a menekülésben.

A legkedveltebbek az akcióhősök, melyek egyben jók és erőszakosak és a néző helyett küzdenek a rossz és az igazságtalanság ellen.

4: szórakoztatás és időtöltés

Ezt szeretném kiegészíteni néhány ponttal:

5: a televíziózás egyszemélyes és már nem társas tevékenység.

6: a televíziózás véletlenszerű, rendszertelen

7: a televíziózás többnyire esti időtöltés

8: a televíziózás kiszorítja a többi szórakozási formát, a társas tevékenységeket és az alvást.

(Gerbner, 2000)

Egyre többet hallunk a média, leginkább a televízió értékrendünkre gyakorolt hatásáról, manipuláló szerepéről.

Egyesek szerint teljes mértékben hatást gyakorol ránk, megváltoztatja mindennapi életünket.

Mások nem tulajdonítanak neki jelentőséget, mert hiszik, hogy ellen tudnak állni a média befolyásának, és azt tartják igaznak, amit a médián kívüli környezetük a szülők, az iskola, a barátok és a könyvek tanítanak. A televíziózás korai életkorban kezdődik és egész életen át tart. A gyermekek szabadidejének színtere áthelyeződött az utcáról a lakásba.

A szülők érzékenyebbek a gyerekekre leselkedő veszélyforrásokra, mint azelőtt, így nem szívesen engedik ki őket felügyelet nélkül. Leginkább a gyermekekre tartják károsnak a televíziót, hiszen még nincsenek élettapasztalataik, kialakult értékrendjük és nem tudják elhatárolni a fikciót a valóságtól. A gyerekkorban szerzett tapasztalatok határozzák meg a társas kapcsolatok további alakulását, értékrendjük kialakulását.

A képernyőn látott erőszak hatására a gyermek agresszívvé válhat, hosszú távon pedig érzéketlenné teszi őket a szörnyűségekkel szemben. Azokban a családokban tartják különösen károsnak a televíziózást ahol a szülők nem ellenőrzik azt.

Valamint, azok, akik túl sokat néznek televíziót, mert így a televízió által képviselt értéket tekintik követendő mintának. A szülőknek segíteniük kellene a gyermekeiknek, hogy megértsék, amit látnak, a gyermek érzelmi képességeinek a szintjére lefordítsák a látottakat.

4. A szülői aktivitás szintjei

Az együttnézés

Ennek is két típusát különböztetjük meg: az együttnézés lehet aktív, mikor a szülő meg is beszél a gyermekkel, hogy mi történik a képernyőn, a passzív pedig az mikor kommentátorok nélkül nézik a tévét, de ebben az esetben is tudja a szülő, hogy milyen műsorokkal találkozik a gyermek. Az aktív együttnézés segíti megérteni a történeteket, a filmbeli szereplők

indítékait, viselkedését, szándékait. Így a gyermek képes lesz megkülönböztetni a valóságot a televíziós ábrázolástól.

A korlátozó szülői részvétel

A szülő ebben az esetben szabályokat állít fel a tévézés mennyisége és a műsorokra vonatkozóan. Ebbe a kategóriába tartozik az a szülő is, aki annak érdekében, hogy a gyermeke kevesebbet nézze a tévét, más programokat szervez neki.

Ez egy közvetett eszköz és jó hatással van a gyermekekre, hiszen ha a televízió valóságán kívüli impulzusok érik a gyermeket, kedvezően befolyásolja azt is, hogy a gyermek mennyire ítéli reálisnak a képernyőn látottakat.

Az aktív szülői részvétel

Ennek a szabályozásnak is két típusa van: a stratégiával rendelkező és a stratégiával nem rendelkező aktív részvétel. Akkor beszélhetünk stratégiáról, mikor a szülő televíziózás közben megbeszéli a gyermekkel a látottakat és értékeli is azt. Elemzi a szereplők viselkedését, motivációit és a realitástartalmát. Megmagyarázza gyermekének, hogy a látott viselkedés miért jó vagy épp elítélendő. Minősíti erkölcsileg a szereplőket és az eseményeket.

A stratégia nélküli részvétel spontán beszélgetést jelent az adott műsorról.

A szülő itt is értékeli és minősíti a látottakat, de nem orientál.

Ilyen feltételek mellett csökkenteni lehet a félreértést, a negatív tartalmak miatti félelmet vagy szorongást és a gyermekeknek sikerül realisabban megítélni a látott szereplőket és viselkedéseket. (Erdélyi, 1988)

Ezért tartom fontosnak a szocializációt és annak megemlítését.

5. A szocializáció fontossága

Fogalma

Az a folyamat, amelyben az egyén különböző értékeket, viselkedési normákat sajátít el a környezetéből. Mindez segíti saját beilleszkedését a különböző emberi csoportokba, közösségekbe és a társadalom életébe. Egész életen át tartó szociális tanulási folyamat.

(Kozma, 2001)

Célja és jellemzői

- születésünkkel kezdődik és életünk végéig tart, közben folyamatosan változik
- megtanuljuk mi a fontos és helyes az életben
- nem egyetlen közösségben zajlik, számos szubkultúra értékeit elsajátítjuk
- mindez segíti döntéseinket

- a szocializáció során igyekszünk átadni tudásunkat, melynek alapja a beszéd és annak megfelelő szintű megtanítása

- döntő tényező a gyermek továbbhaladása szempontjából

A média szocializációs szerepe vitathatatlan, a társadalmi normák, értékek és minták legfontosabb közvetítőjeként tartják számon.

Különösen áll a televízióra, amely az elmúlt néhány évtized alatt teret hódított az otthonokba és uralkodó szerepet tölt be a családok szabadidős tevékenységeiben.

A készülékek elterjedésével a gyermek nevelkedésének feltételei is megváltoztak.

Nagy Andor a téma hazai szakértője arra figyelmeztet, hogy a televízió a gyermeknevelésben „ma már sok esetben önállóan is betölti feladatát.”(Nagy, 1993)

Az idősebb generáció megszűrte a gyermekeket érő információkat.

Ismereteiket a felnőttek által mondott mesék, történetek gazdagították.

Olvasmányaikon keresztül betekintheztek a felnőttek világába, de ez adott életkorhoz és az olvasás készségéhez kötődött. A 20. század második felében a televízió megváltoztatta a fokozatos átmenetet a gyermekkorból a felnőttkorba. A televízió által ábrázolt világ eltér a mesék világától, a felnőttek által „megszűrt világtól.” A televízió nézés nem korhoz kötött, mint az olvasás. A kisgyermek is hozzáférhetnek ugyanahhoz az információhoz, amihez azelőtt csak az olvasni tudók tudtak. Több szerző szerint a televízió véget vetett a gyerekkornak. Marie Winn Gyermek a gyermekkor nélkül című könyvében azt írja, hogy a televízió átalakította a nevelési szokásokat. A televízió elterjedésével általános a kontroll elvesztése, a gyermekek felügyeletének lazulása. A szülők rábízzák gyermeküket az „elektronikus bébiszitterre”, nem is lényeges mit néz a gyermek, legalább egy időre leveszi a terhet a szülők válláról. (Winn, 1990)

6. A család szerepe a személyiségfejlődésben

Tágabb értelemben a szocializáció egész életen át tart, tehát a felnőttkort is átszövi, azonban szűkebb értelemben a gyermekkor szocializációt értjük alatta. Ebben a folyamatban a gyermekkor a legfontosabb szakasz.

Ez tele van változásokkal, érzelmekkel és ekkor alakítjuk ki társas viselkedésünk alapjait.

A személyiségfejlődés során sokféle hatásra van szükségünk. Mindaz, ami a fejlődés során kimarad, később már nem, vagy alig pótolható.

A gyermeket kétféle hatás éri:

Az egyik a család indirekt módon, spontán módon megnyilvánuló, természetes hatásai. Ezek az együttélés során a gyermeket érő mindennapos benyomások és tapasztalatok és ezeket tükrözi a gyermek magatartása és társaihoz fűződő viszonya.

A másik a tudatos nevelés.

Ez alakítja ki a gyermek értékrendjét és magatartását.

Később bekapcsolódnak a másodlagos nevelési szintek, tehát az óvoda és az iskola, ezen kívül fokozódik a kortársak és a barátok jelentősége.

Az elmúlt évtizedekben a családszerkezet jelentősen megváltozott. De nemcsak a családszerkezet, hanem az életstílus is változott. Az esetek nagy többségében mindkét szülő dolgozik, így kevesebb idő jut a gyerekekre. A családtagok egyre kevesebb időt töltenek egymással, így a televízió lényeges szerephez jutott. A gyermekek többsége nem azért ül le a televízió elé, mert utánozza szüleit, hanem számukra ez az együttlét lehetősége. Ez azonban csökkenti a beszélgetéseket és a személyes közlések arányát. Az óvodáskor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége a játék. A gyermekek fantáziavilága lehetővé teszi az alkotó és szerepjátékok alkalmazását. Utánozzák szüleit, beleélik magukat a szerephelyzetbe, szerepnevekre hallgatnak és ezek alapján érzelmileg azonosul környezetével. Ebben a korban, legnagyobb ütemben a képzelet fejlődik. A személyiségfejlődés fontos elem a mese.

A mese a gyermekek életében az első külön világ megteremtését szolgálja.

Sajnos a mai gyerekeknek a mese már nem az élőszóban előadott mese vagy az olvasott mese, hanem a televízióban látott rajzfilm. Az olvasott mese fejleszti a gyermek képzeletvilágát, hiszen el kell képzelnie a hallottakat, gyakran varázslatos eseményeket, átváltozásokat, melyeket sose láthattak előtte. Ezzel szemben a rajzfilm készen adja nekik a történetet, amit vizuálisan is ábrázolnak, így a gyermek ellustul, hiszen nem kell használnia képzeletét.

A mai és a régi gyermekfilmek összehasonlítása

A témát nézve fontos, hogy összehasonlítsuk a régi illetve a mai gyermekfilmeket és meséket, hiszen míg a régi mesék fontos értékeket közvetíttek, a mai mesékről ezt nem mondhatjuk el.

A posztmodern gyermekek jellemzőit mutatja be Harry Potter mesék világának segítségével.

Harry Potter és barátai egy olyan világban élnek, ahol a jó és a rossz nem egyértelműen különül el, ahol a gyerekek megtalálják a módot arra, hogy kiteljesítsék képességeiket és meghaladják a számukra előírt szerepeket.

A dolguk nem könnyű, hiszen számos lehetőség közül választhatnak, meg kell küzdeniük a bizonytalanságokkal, így kell megtalálniuk a helyes utat. Ezek a gyermekek készek arra, hogy felelősséget vállaljanak és irányításuk legyen a dolgok felett.

A posztmodern gyermekekkel szemben a modern kor gyermekeinek élete számos szempontból egyszerűbb volt. A jó és a rossz egyértelműen elkülönült, illetve arra lettek tanítva, hogy elfogadják a szabályokat. Ezzel együtt a szerepük szerint jobban ki voltak szolgáltatva a felnőttek világának és egyúttal a választási lehetőségeik is korlátozottabbak voltak. Példa erre a gyermekfilmek világából Twist Olivér és az Óz a Csodák csodájának Dorothy-ja. (Chappell, 2008)

Régi rajzfilmek jellemzői

- Érdekes, mulatságos történetek
- Fejlesztik a jellemet és a szellemet
- Tanít és nevel
- Mellőzik az erőszakot
- A jót jónak, a rosszat rossznak mutatják

Mai rajzfilmek jellemzői

- sok erőszak és agresszió látható bennük
- befolyásol
- a jó és a rossz nem különül el egymástól
- sokszor nem gyerekeknek, hanem felnőtteknek szól

7. Napjainkban milyen befolyással van a televízió a gyermekekre?

*„Nincs még egy olyan nem szülői hatás,
amely annyira áthatná a gyermek életét, mint a televízió.”
(Dorothy és Jerome Singer)*

Erőszak és agresszió a rajzfilmekben

Az óvodás és a kisiskolás gyerekekben az erőszakos rajzfilmek hatására növekedett a fizikai és verbális agresszió.

Nem minden agresszió egyforma.

A tévében látott erőszak és ez által az agresszió mértéke függ:

- a gyermek társadalmi helyzetétől
- intelligenciájától
- szülői példától

Minden gyermek más és más, ezért az agresszióra is másként reagálnak.

Van aki elfogadhatóan reagál a külvilág ingereire. Toleránsabbá válik az agresszióval szemben. De előfordul olyan is, aki fokozott félelemmel és visszahúzóddással reagál.

Az agresszió megértése

- 3 évesek: fizikai valóságként élik meg a képernyőn látottakat
- 4 évesek: már kezdik érteni, hogy ezek csak képek
- 9 éves kor előtt: még nem képesek a komplex cselekményvonalat követni, nem értik a cselekmények és a következmények közötti összefüggéseket.
- 9-10 éves korban: eléri a „tévéérettséget”, ekkor a látottakat már összevetik a valósággal. Már különbséget tudnak tenni fikció és valóság között.

Az erőszak hatása műfaji típusonként eltér.

Megkülönböztetünk klasszikus rajzfilmeket és akció rajzfilmeket.

Kétfajta szemlélet

1. Nem jelentenek veszélyt, mert a gyerek komikusnak találja a rajzfilmekben az erőszakot.
2. Veszélyesek, mert bagatellizálják és elfogadhatóvá teszik az öncélú erőszakot. Kötekedés, káröröm.

A rajzfilmekben a humor is lehet veszélyes, ha az erőszaknak nincsenek következményei.

Magyar mesék helyett gyakran néznek a gyermekek japán animét és Mangákat.

A szereplők: szörnyek, zombik, ördögszerű sárkányok, ijesztő figurák

Nincs határvonal a pozitív és a negatív hősök között.

Állandó tartalom: átok, mágia, támadás, kínzás, gyilkosság.

Szakmai vélemények a televíziós erőszak gyermekekre gyakorolt hatásairól

Fontosnak tartom megemlíteni ezeket a véleményeket is, hiszen manapság egyre több gyereknel figyelhető meg az agresszív viselkedés és ez legtöbb esetben a televízióban látott erőszak hatásának tudható be.

Általános vélemények

Nem kétséges, hogy egyre több gyermek fejlődésében ismerhetők fel fejlődési zavarok, mint például a hiperaktivitás, agresszivitás, szorongás és beilleszkedési zavarok.

A tévéerőszak hatása három különböző módon is érvényesül:

- pszichológiailag félelmet kelt a nézőben
- morálisan érzéketlenné teszi őket a szenvedés látványával szemben
- az erőszak látványa utánzásra ösztönözhet

Felborultak a klasszikus családi szerepek és értékek. Nincs idő a gyerekekkel beszélni és játszani, hiszen a nők is keményen dolgoznak, úgy mint a férfiak, ezáltal kevés időt tölt együtt

a család. A felnőttek tudják, hogy a filmek nem a realitást tükrözik. A gyermekekben a mesetudat 4-6 éves korban alakul ki, ami azt jelenti, hogy ekkor tudják megkülönböztetni, hogy mi a mese és mi a valóság. Gyakran elhiszik, amit a tévében látnak, ezért félni kezdenek szörnyektől, szellemektől. Szinte megvalósíthatatlan, hogy a gyerekek óvodás korban ne nézzenek tévét- vallja a pszichológus.

„ Ekkor kell megtanulnia, hogy hogyan kell a kortársaival viselkedni, tanulja a szociális normákat, ezeket meg élőben lehet igazán elsajátítani. A fantázia fejlődése szempontjából ugyancsak nagyon fontos, hogy a gyerekek ne készen kapják a képi információt, hanem egy mese elolvasásakor maguk találják ki, hogy nézhetnek ki a szereplők, a helyszín. Nem beszélve arról, hogy a kisgyermekkorai meseolvasás milyen fontos az olvasóvá nevelés szempontjából.”
(Szigeti, 2008)

Tudományos vizsgálat

Számtalan helyen és sokféle módon vizsgálták a kérdést: van- e összefüggés a televízióban látott agresszivitás és a gyermek gondolkodásmódja és viselkedése között?

Ezek a vizsgálatok egyre alaposabbak és körültekintőbbek lettek az elmúlt évtizedekben.

Eredményeik is egyre pontosabban körvonalazzák a jelenséget és az összefüggéseket.

Az úgynevezett korrelációs kutatások az egyes jelenségek közötti összefüggések kimutatását és az összefüggés erősségének mértékét határozták meg.

Az eredmények vitathatatlan összefüggést mutattak a médiában megjelenő erőszak és az emberi, különösképpen a gyermeki agresszív magatartás valamennyi formája között.

A kapcsolat kétségtelenül fenn áll, de ezek a vizsgálatok nem tárták fel az ok-okozati összefüggéseket. Két jelenség együtt járása korántsem jelenti azt, hogy az egyikből szükségszerűen következik a másik megjelenése. A fordított összefüggés sem kizárt, hiszen lehet, hogy éppen azok a gyerekek nézik gyakrabban a károsnak mondott tartalmú filmeket a tévében, akik eleve agresszívbabak.

Dolgozatomban meg kell említenem a televízió mellett a számítógépet és a telefont is, hiszen ezek az elektronikus eszközök is jelen vannak a mai gyermekek életében és nagyban befolyásolják őket. A mai világban a gyerekek sokkal korábban kerülnek kapcsolatba az internet “csodáival”, mint az előző generációk. Említést kell tennem az internet és a számítógép pozitív illetve negatív hatásairól.

Az internet sok segítséget nyújthat abban, hogy a gyermekek megismerkedjenek az őket körülvevő világgal. A különböző fórumok segítségével megismerkedhetnek más országok kultúrájával, valamint tanulhatják az idegen nyelvet is.

Ez így mind jól hangzik, de sajnos nagyon nehéz korlátozni azt, hogy a gyermekek milyen oldalak nézzenek meg az interneten. Az internetnek az egyik legrosszabb hatása az, hogy a gyerekek inkább előtte ülnek, minthogy kint a szabadban játszanának társaikkal. Gyakran már az óvodás gyerekek is bejelentkeznek a különböző közösségi oldalakra, gondolok itt a facebookra, iwiwre, twitterre. Ezért fontos, hogy a szülő ellenőrizze mit is néz a gyermek. A mobiltelefon használata is egyre elterjedtebb a gyerekek körében. Már óvodás gyermekeknek is vásárolnak a szülők mobiltelefont. A gyerekek ismerik a használatát, tudják, hogy lehet vele telefonálni, sms-t írni. De vajon szüksége van erre a gyermeknek?

8 .Kutatások

Kutatásaimat óvodákban végeztem. Kérdőív kitöltésére kértem a szülőket, a gyerekekkel pedig lerajzoltattam a kedvenc mesehőseiket. Ezen kívül készítettem egy interjút középiskolai tanárommal.

Először a kapuvári Király- tó Óvoda és bölcsőde, Rákóczi utcai tagóvodájába látogattam el, ahol a nyári gyakorlatomat is végeztem. A szülők ismertek már ezért szívesen töltötték ki a kérdőívet. De sajnos volt olyan is, aki nem tudta kitölteni a kérdőívet.

Ez annak tudható be, hogy a kutatás résztvevői között voltak alacsony illetve magas végzettségűek, hátrányos helyzetűek, kimondottan jó körülmények között élők, nagycsaládosok, de voltak olyanok is, akiknek egy gyermekük van.

Kutatásaimat a kapuvári Király- tó Óvoda és bölcsőde Arany János utcai tagóvodájában folytattam. Itt főként az óvónők segítségét kértem, hogy válaszaikkal segítsék a munkámat.

A gyermekrajzokat pedig a kapuvári Király- tó Óvoda és bölcsőde Rákóczi utcai tagóvodájából kaptam.

Az óvónők segítségét kellett kérnem, hiszen a nyári gyakorlatomat kiscsoportban töltöttem és ők még nem tudnak ábrázolni mesehősöket, ezért a nagycsoportosoktól kaptam rajzokat.

A kérdőív 9 kérdést tartalmaz.

A célom ezzel a kérdőívvel az volt, hogy kiderítsem milyen hatással van a televízió a gyermekekre, kik a kedvelt mesehőseik, mekkora szerepet tölt be a gyermekek életében a mese.

A kutatás módszerei

Az előzőekben már a kutatási módszereimet is megfogalmaztam.

1. írásos módszer: kérdőív: empirikus kutatási módszer
2. gyermekrajzok elemzése
3. feltáró módszer: explorációs módszer: interjú

1: A kérdőívekben feltettem nyitott illetve zárt kérdéseket.

A nyitott kérdések feldolgozása nehezebb volt, hiszen ott a szülők megfogalmazhatták saját véleményüket is.

A zárt kérdések feldolgozása már egyszerűbb volt, hiszen itt alternatív volt a válasz, két lehetőség közül lehetett választani, esetemben egy igen és egy nem közül.

2: A rajzolás a gyerekek számára természetes önkifejezési eszköz.

A játék egyik alfajának tekinthetjük a rajzolást, amely lényegében a belső folyamatok közlése.

Bár a rajzban másfajta feszültségek húzódnak meg, mint a játék folyamán.

Fontosnak tartom a gyermekrajzokat, hiszen ezek alapján nagyon sok mindent megtudhatunk a gyermekről.

Az ábrázolásokon megjelenhetnek a nem tudatos elemek, vágyak, fantáziák, aktuális érzelmi, indulati, hangulati állapotok.

Ezek verbális megfogalmazására a gyerek sokszor még nem képes.

Most a feladat irányított volt, hiszen a kedvenc mesehőseiket kellett lerajzolniuk.

3: Az interjú strukturált volt, hiszen a kérdéseket előre megfogalmaztam, a kérdéseket sorban tettem fel, tehát irányított volt a beszélgetés. (Tóth, 2001)

9. Hipotézis

Az első feltevés az volt, hogy napjainkban minden családban megtalálható a televízió, így azt a gyerekek többsége tudja kezelni.

Úgy gondolom, a mai gyerekek sokkal többet nézik a televíziót, mint a régebbi korok gyermekei és ez hatással lesz az érték és normarendszerükre. A televízióban látott erőszak hatással lesz a viselkedésükre, ezért fontosnak tartanám, hogy a szülők megbeszéljék a gyermekekkel a televízióban látottakat.

A mese fontos szerepet kell, hogy betöltsön minden gyermek életében.

Ezekre a feltevésekre kerestem a választ a kutatásom során.

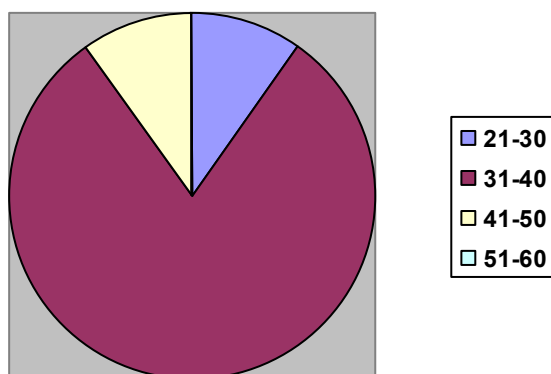
10. A kutatások eredményei

Először a kérdőíveket fogom elemezni.

Meg kell említenem azt, hogy sajnos sok olyan kérdőívet kaptam vissza, amelyet nem tudtam felhasználni, hiszen a 9 kérdésből volt olyan szülő, aki négy kérdésre tudott csak válaszolni.

Ezt az óvónők is észrevették és azt mondták, hogy ők nem is mernek minden szülőnek kérdőívet adni, de ha muszáj, akkor előre megfogalmazzák a válaszokat is, hogy a szülőknek csak karikázni kelljen a válaszokat, de még úgy is akad olyan szülő, aki nem tud választani.

Véleményem szerint ez a hátrányos helyzetnek és az alacsony iskolai végzettségnek tudható be. Ennek ellenére kaptam olyan kérdőíveket is, amelyekben megfelelő válaszokat kaptam.

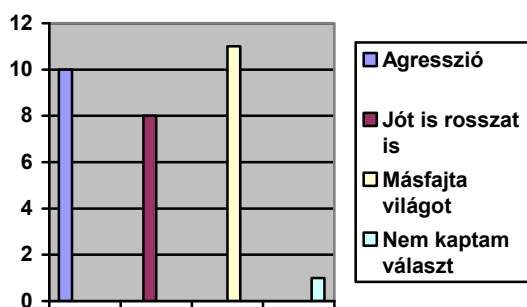
1. ábra

Az első diagramon a kor eloszlása látható.

Véleményem szerint a kutatásom hiteles lesz, hiszen viszonylag azonos korú szülők töltötték ki a kérdőívet.

A kérdőívet 30 szülő töltötte ki.

Ebből a 21 és 30 év közöttiek 3-an voltak, a 31 és 40 év közöttiek 24-en, a 41 és 50 év közöttiek 3-an és az 51 és 60 év közöttiek közül nem töltött ki senki sem kérdőívet.

2. ábra

Arra a kérdésre, hogy mit sugároz a televízió a gyermekek számára, tíz szülő esetében azt a választ kaptam, hogy sok-sok agressziót és erőszakot.

Sokan azt válaszolták, hogy jót is és rosszat is. Ezzel a válasszal is egyetértek, hiszen még ma is vannak olyan mesék a televízióban, amelyek közvetítik a helyes értékeket, például a magyar népmesékben a becsületesség, a tisztelet is megfigyelhető.

Természetesen, ahhoz hogy a gyermek ilyen meséket nézzon, ahhoz a szülő együttműködése is szükséges, a közös mesehallgatás, és a mese után a megbeszélés, ami a gyermek számára építő jellegű lehet.

A mesékben az agresszió és az erőszak is megjelenik, és a különböző képi és hangyi effektusok a gyermekek számára félelmetesek is lehetnek. Ezért tartom fontosnak az élő mesét, amelyet a gyermeknek nemcsak az óvodában kellene megtapasztalnia, hanem otthon is, hiszen a hallott mesében a gyermek a gonosz szereplőket nem olyanak fogja elképzelni, amiktől félne, hanem ami számára még elfogadható.

Ezen kívül a mese alatt odabújhat édesanyjához, az ölébe ülhet, és ez fogja számára megadni a biztonságot.

A televízióban látott agresszió hatása a gyermekekre:

Sok szülő úgy gondolja, hogy a gyermek mindenhol a verekedést az erőszakot látja, hiszen a legtöbb mesefilm is erről szól. A szülők is agresszívebbek, átveszik a támadó magatartást, és ez hatással lesz a gyermekekre is.

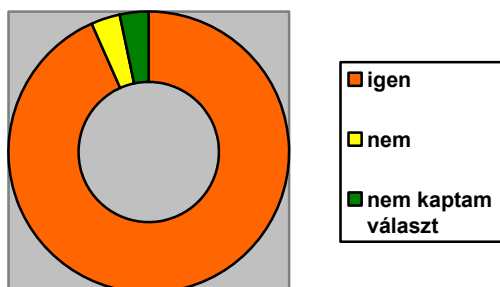
Sok kisgyermek azt játssza, amit a televízióban lát. Például: ütnek, rúgnak, játékpisztolyokkal lövöldöznek.

A gyermekek nyugtalanná és kezelhetetlenné válnak.

Az egyik szülőtől azt a választ kaptam, hogy a hangos aláfestő zene, a villódzó fények, nyugtalanságot és alvászavart eredményeznek a gyermekénél.

Véleményem szerint meg kell szűrni a meséket és olyan tartalmú meséket kell nyújtani a gyermekek számára, amelyek nem az agressziót és az erőszakot tükrözik.

Megbeszéljük a szülők a gyermekekkel a televízióban látott meséket?

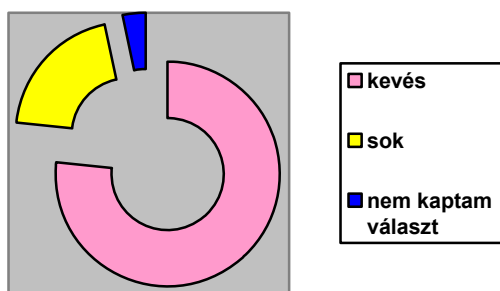
3. ábra

28 szülő azt válaszolta, hogy igen, 1 szülő azt, hogy nem, mert gyermeke kevés mesét néz, 1 szülő pedig nem adott választ.

Sok szülő válaszában olvastam, hogy gyermeke igényli is a mesék megbeszélését.

Fontosnak tartom, hogy megbeszéljék azokat a tartalmakat, amiket a gyermek nem ért, de ehhez az is szükséges, hogy a szülő együtt nézze meg gyermekével a mesét, és ha az a mese, olyan értékeket közvetít, amellyel a szülő nem ért egyet, akkor nincs más dolga, mint elkapcsolni. Ehelyett keresni kell egy olyan mesét, amely tanítja a gyermeket a helyes értékekre. Ezen kívül fontos az együttjátszás és a meseolvasás.

Mennyi élő mesében részesülnek a gyermekek?

4. ábra

A szülők nagy része azt válaszolta, hogy kevés élő mesében van része a mai gyerekeknek.

23 szülő válasza az volt, hogy kevés, 6 szülő válaszolta csupán azt, hogy sokban és 1 szülő pedig nem adott választ. Ennek az lehet az oka, hogy mivel manapság a szülők nagyon elfoglaltak, a világ felgyorsult, a szülők már nem olvasnak gyermekeiknek esti mesét, hanem leültetik a televízió elé, ott majd megnézi a mesét.

Marie Winn szavaival azt mondanám:

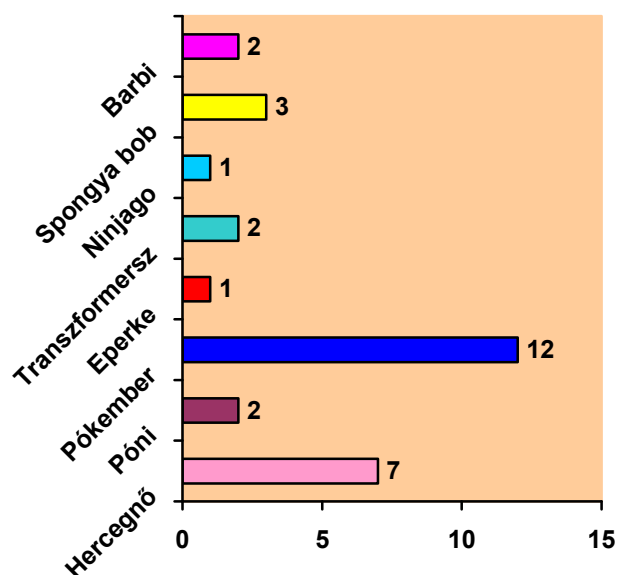
„A szülők rábízzák gyermeküket az „elektronikus bébiszitterre”, nem is lényeges mit néz a gyermek, legalább egy időre leveszi a terhet a szülők válláról.” (Winn, 1990)

Ezért a gyermek csak az óvodában hall élő mesét.

Kik a gyermekek példaképei, kikre néznek fel?

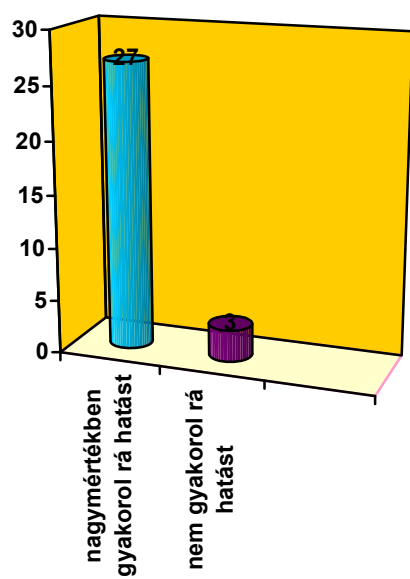
A gyerekek manapság mesehősökre néznek fel, őket utánozzák és velük azonosulnak.

A legkedveltebb mesehősök a hercegnők, pónik, Pókember, Eperke, Transzformersz, Ninjago, Spongya bob és Barbi voltak.

5. ábra

Milyen mértékben gyakorol hatást a gyermekek öltözködésére a média és a mesehősök?

6. ábra

27 szülőtől azt a választ kaptam, hogy nagymértékben befolyásolja a gyerekek öltözködését, hiszen minden gyermek mesefigurás ruhákat akar viselni, és sok esetben, akinek nem telik rá azt kiközsítik.

A gyerekek a mesefigurákhoz akarnak hasonlítani, külsőleg és belsőleg is.

3 szülő válaszában az állt, hogy nem gyakorolnak hatást a gyermek öltözködésére a média és a mesehősök.

A gyermekek nemcsak egymás viselkedését utánozzák, hanem öltözködését is.

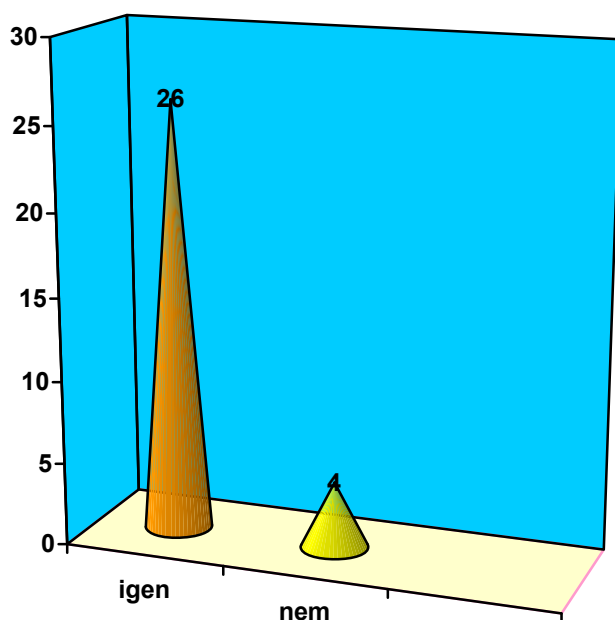
Sok esetben tapasztaltam, még a középiskolai gyakorlataim során is, hogy az óvodások kicsúfolták egymást, ha nem volt Hannah Montanás vagy Pókemberes pólójuk.

A lányok már azt játszották, hogy világsztárok és koncertet adnak, az egyik kisfiú pedig teljesen azonosult a Pókemberrel.

Minden héten mikor gyakorlatra mentünk újabb és újabb Pókemberes ruhákat mutatott, még a zokniján is ez szerepelt.

Nem szabad a szülőknek ennyire alávetni magukat gyermekük akaratának, hiszen láthatjuk, hogy mi lesz az eredménye.

Fontos szerepet tölt be a gyermekek életében a mese?

7. ábra

26 szülő véleménye az volt, hogy igen és csupán 4-en válaszolták azt, hogy nem.

Meglepett, hogy négy szülő azt válaszolta, hogy nem fontos gyermeke életében a mese. Úgy véltem, hogy minden gyermek életében fontos szerepet kell, hogy betöltsön a mese.

Interjú

Készítettem egy interjút középiskolai pedagógia és pszichológia tanárnőmmel Világosné Rozsonits Erikával.

12 kérdést tettem fel neki.

A beszélgetés irányított volt, hiszen a kérdések már adottak voltak.

Sorban tettem fel a kérdéseket, de a kérdések között sok összefüggés volt.

Az első kérdés így hangzott:

Ön szerint néhány évvel ezelőtt, mennyire volt hatással a média a gyerekekre?

Ezt a választ kaptam: A média mindig hatással volt és van a gyermekekre.

A televízió, mint kommunikációs eszköz már 5-10 évvel ezelőtt is jelen volt a családok életében. De még nem volt általános az, hogy minden óvoda gyermek szobájában volt televízió, de ma már sajnos egyre több az ilyen gyermek.

2. kérdés: Milyen korán ismerkedtek meg a felnőtteket érő hatásokkal?

- Sokkal korábban, mint azt az életkori és egyéni sajátosságaik igényelnék.

Sajnos azt látni az óvodákban, hogy a gyermekek 80 % - a előbb ismerkedik meg a felnőtteket érő hatásokkal, mint kellene. Nagy szerepet játszik ebben az utánzás is, hiszen a pólókon megjelennek az emblematisz mesehősök, a gyermekek ezáltal kérik a szülőket, hogy vegyék meg a ruhákat, játékokat, ez nagy húzóerő lehet a gyermekek körében.

3. kérdés: Kik a kedvenc mesehőseik?

- Pókember, BAT MAN, Thomas a gőzmozdony, Barbi

4. kérdés: Mennyire befolyásolja a gyerekeket a televízióban látott erőszak, és ha az agresszió jelen van, ennek a mértéke mennyiben függ a gyermek társadalmi helyzetétől, a szülők intelligenciájától és a szülői példától?

- Látható az óvodában, mikor a hétvége után visszamennek, nem akarnak játszani, játéku céltalan, kapkodó.

A gyermekek elevenek, nehezen csillapíthatók, sokszor megfigyelhető az értelmetlen rohangálás. Véleményem szerint nem függ össze az agresszió mértéke a szülők intelligenciájával, hiszen arra is van példa, hogy diplomával rendelkező szülők gyermekei a Gyűrűk ura című filmekben nő fel. Fontosnak tartom az érzelmi intelligenciát, hiszen aki

rendelkezik vele, tisztában van azzal, hogy mennyire fontos a gyermekek számára a hallott mese és az is, hogy ez az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelően.

De ehhez az is szükséges, hogy a szülő gyermekkorában ugyanezt megkapja, és így a mintakövetést figyelhetjük meg.

5. kérdés: Milyen mértékben értik meg a gyerekek az agressziót?

- Teljes mértékben megértik és felfogják.

Mivel átalakultak az étkezési szokások, a televízió már az étkezőkben is megtalálható, így mindig van valami féle háttérzaj. Manapság már olyan képi és hanganyagok vannak, hogy mire a gyermek odáig eljut, hogy megérti a mesét és megnézi, arra már tisztában lesz az agresszióval. A mindennapi életben is megtapasztalja az agressziót, például mikor autóval viszik a gyerekeket óvodába és piros lámpát kap, a szülő vagy nem kapja meg az elsőbbséget, sok szülő ingerült lesz ennek hatására.

6. kérdés: Milyen hatással lesz ez az érték és normarendszerükre?

- Ez bejósolhatatlan.

De manapság sokkal több gyereknel figyelhető meg az agresszió. A gyerekek izágák, én központúak és alacsony vagy nincs feszültségtűrő képességük, ezért érzelmileg sivár, kiégett kisgyerekeket figyelhetünk meg.

7. kérdés: Hogyan lehet védekezni a televízióban látott agresszió ellen?

- Megfelelő érzelmi töltettel kell, hogy rendelkezzen egy ember.

Fontos az érzelmek kialakulásának sorrendje (szeretet, félelem, agresszió).

A gyermekek érzelmeire kell hatni, türelmesen és szeretettel kell velük bánni.

Kis lépéseket kell kitűzni, fontosak a dalos népi játékok, amelyek során a gyermek sikerélményhez jut. Fontos, hogy ne csak passzív befogadó legyen, hanem aktívan megélhesse a játékban az élményeket.

8. kérdés: A gyermekek kibírják az egymesényi feszültséget?

- Ez személyiség és neveltetésfüggő.

Ha a gyermekeket megfelelő hatások érik, korának megfelelő mesékben részesül, akkor nem olyan mesehősöket fog elképzelni, akitől félne, akkor nem a hétfejű sárkányt fogja elképzelni a meséből, hanem a királyt, a nagy kardját.

Tehát ezeket a gyerekek régen is és ma is ki fogják bírni az egymesényi feszültséget.

9. kérdés: Mit ábrázolnak leggyakrabban a mai gyerekek rajzaikon?

- A rajzolás is egy önkifejezési forma.

A gyermekek saját élményeiket, vágyaikat, örömeiket, bánatukat, félelmeiket rajzolják le.

Megfigyelhető az utánzás is, mikor egy séma alapján a többi kisgyerek is ugyanazt rajzolja.

10. kérdés: Milyen a gyermekek viselkedése játék közben?

- Ez változó.

Fontos egy csoportban a szokásrendszer kialakítása és a szervezett együttjátás.

Sokszor látni játszótereken, bevásárlóközpontokban, hogy a szülők nem engedik önállóan játszani a gyermekeket.

Kevés önállóságot kapnak, sok a játék és sok inger éri őket.

Nehezen viselik a kudarcot, ha egy kirakót nem sikerül nekik kirakni nem kezdi újra, számára az a játék rossz és így a gyermek kudarckerülő lesz.

11. kérdés: Ön szerint a mai gyermekek életében is fontos szerepet tölt be a mese?

- Igen

Még a középiskolások számára és a felnőttek számára is fontos, hiszen a mesékben sok bölcsesség, életerő és kapaszkodó van.

12. kérdés: Ha a mesék által közvetített értékekre gondol, miket sorolna fel a régi és a mai mesékhez?

- A régi meséknél a bölcsességet, a csodavarást, a kitartást és az útnak indulás bátorságát említeném. A mai életben ez a bátorság már nem figyelhető meg, hiszen mindent próbálunk halogatni. A mai mesékben is megvannak ezek az értékek, de meg kell keresnünk a nekünk megfelelő meséket.

Boldizsár Ildikót említeném, csodálatos meséi vannak. (Mellékletek: Királyfi születik)

A mai mesék azonban bonyolultak, a képi hatások miatt vaddá és félelmetessé is válnak.

Gyermekrajzok

A középiskolai éveimet a csornai Hunyadi János Gimnázium és Szakközépiskolában töltöttem. Már ekkor is jártunk hospitálni.

Összehasonlítottam néhány gyermekrajzot, hogy néhány évvel ezelőtt kik voltak a gyermekek kedvenc mesehősei és napjainkban kik gyakorolnak rájuk hatást.

Sajnos már akkor is és most is nagy szerepet játszottak a mesehősök a gyermekek öltözködésében, a mesefigurák megjelentek a rajzaikban, játékaikban.

Néhány évvel ezelőtt a fiúk kedvencei a Pókember, a BAT MAN, és a dinoszauruszok voltak.

A lányok kedvenc meseszereplői a hercegnők, sztárok és a Hannah Montana volt.

Gyűjtöttem néhány rajzot a régebbi hospitálási füzeimből.

Bence, akiről már az előzőkben ejtettem néhány szót, a rajzaiban is a Pókemberrel azonosult, mint ahogy az öltözködésében és a viselkedésében is megnyilvánult a Pókember hatása.

Egyik gyakorlat alkalmával elkérte a tollamat és rajzolt egy Pókembert és egy BAT MANT, mert neki ők a kedvenc mesehősei. (Mellékletek 1-2. számú rajz)

Milán rajzán egy dinoszauruszt láthatunk a kép alján, fölötte pedig egy méhecskét.

(Mellékletek 3. számú rajz)

A lányok rajzaiban megfigyelhető volt az utánzás, hiszen mindenki hercegnőket rajzolt, földig érő ruhában, koronával a fején. (Mellékletek 4-5.számú rajz)

Ma már ezek a meseszereplők eltűntek, csupán a Pókember maradt meg.

A mai gyerekek is kedvelt mesehősnek tartják, a kérdőívekben is kiderült, hiszen a legtöbb szülő azt a választ adta, hogy gyermeke példaképei között szerepel a Pókember.

A lányok az Aranyhaj című mesét rajzolják le és sokszor megjelennek rajzaikban a hercegnők. (Mellékletek 6. számú rajz)

A kapuvári Rákóczi utcai óvodában a lányok kedvenc meséje a Jojó és Dr. Koki, a mese szereplői megjelennek rajzaikban. (Mellékletek 7-8. számú rajz)

11. Az eredmények összegzése

A témát összegezve elmondhatjuk, hogy a mai gyermekeket, sokkal több káros hatás érinti a televízió keresztül, mint a régebbi korok gyermekeit.

Ezért születéstől kezdve fontosnak tartom az anya- gyermek kapcsolat kialakulását, hiszen az érzelmi elhanyagolás és az anya hiánya hospitalizációhoz és deprivációhoz vezethet, tehát beszűkül a gyermek érdeklődése, érzelmei elsivárosodnak, sírósak és nyugósek lesznek, befelé fordulnak, minden fajta kapcsolatot és kontaktust elutasítanak.

Fontos a kommunikáció és az anya- gyermek játékok.

Ezt igazolja Winnicott játékelmélete is:

Az anya – gyermek kapcsolat és a játék

Az "elég jó anya"

- érzelmileg elkötelezett
- kezdetben teljesen alkalmazkodó, azonnal kielégíti gyermeke szükségleteit
- később a gyermek önállósodása érdekében megkezd a fokozatos leválasztást (ez a folyamat a gyermek számára frusztrációval és illúzióvesztéssel jár)
- elősegíti, hogy a feszültség oldásaként megszülessen egy köztes élmény-tér

"Az anya, miközben a gyermek tőle elkülönül, végtelen játékteret hagy hátra kettejük kapcsolatának emlékéül."

(Winnicott)

Potenciális tér

- pszichikai tér

- átmeneti tartomány a külső világ és a belső között
- a gyermek illúziója ebbe a tartományba átvándorolhat és megmaradhat.
- itt jelennek meg az átmeneti tárgyak és a játék

Fontos tudnunk azt, hogy a média, a televízió jelen van életünkben.

Az innen szerzett információk viszont nagy hatást gyakorolnak gondolkodásunkra, világlátásunkra, érzelmi világunkra, érték és normarendszerünkre és gyermekeink fejlődésére, ezért nem mindegy, hogy milyen minőségű és tartalmú mesét néz a gyermek.

Az információkat meg kell szűrni.

A következő néhány mondat Vajda Zsuzsanna: A kisgyermek, mint piaci szereplők című tanulmányából származik.

A gyermekek helyzetében bekövetkezett talán a legnagyobb jelentőségű változás, hogy korábban társadalmi integrációjuk közvetett volt, szüleik és a nevelésben, oktatásban résztvevő más felnőttek ellenőrizték és kanalizálták a társadalmi hatásokat.

Ma a felnőtteknek ez a szűrő funkciója megszűnt: a tömegmédia lehetővé tette, hogy a gyerekekhez eljussanak a „szüretlen” üzenetek. (Vajda, 2009)

Véleményem szerint nem mondhatjuk egyértelműen a médiára azt, hogy rossz vagy jó, hiszen vannak konstruktív és destruktív oldalai is, ezeket próbáljuk megszűrni.

A szülőknek és a fiataloknak egyaránt fel kell ismerni, hogy a televízió rengeteg hasznavehető dologra tanít, de ha a képernyőn nem megfelelő műsorokkal találkozunk, nincs más dolgunk, mint megnyomni a kikapcsolás gombot, vagy olyan tartalmú műsorokat keresni, amelyek tanítanak bennünket és gyermekeinket.

Boldizsár Ildikó: Királyfi születik című meséjét a mellékletben megtalálhatjuk.

Erika néni kérésére említettem meg, hiszen úgy gondolja, hogy még a felnőttek számára is fontos a mese és fontosnak tartja, hogy a mai fiatalok is találkozzanak Boldizsár Ildikó nevével és meséivel, hiszen a mesékben sok a bölcsesség, az életerő és a kapaszkodó.

A hipotéziseim, mind választ nyertek. Manapság minden családban megtalálható a televízió.

A mai gyermekeket, sokkal több rossz hatás éri, és ez kihat az érték és normarendszerükre.

A televízióban látott erőszak nagy hatással van a viselkedésükre, hiszen a gyermekek a hétvége után, visszamennek az óvodába, sokan kezelhetetlenné válnak, verekednek, csapongó a játéku, agresszívek, izágák, és nincs feszültségtűrő képességük.

Örülök neki, hogy az utolsó feltevésem, szinte teljes mértékben beigazolódott.

28 szülőtől kaptam azt a választ hogy igen, arra a kérdésre, hogy megbeszél- e a gyermekekkel a televízióban látottakat. Tehát a szülők is fontosnak tartják azt, hogy meg kell beszélni a gyermekekkel a televízióban látott meséket.

Ezért annak örülök, mert így a gyermeket kevesebb negatív hatás éri, hiszen nem marad egyedül a kérdéseivel. Ha nem kap választ a kérdéseire az szorongást válthat ki a gyermekből, de ha érti a mese tartalmát, lényegét az pozitív hatást eredményezhet.

Sajnos sok szülő ismeri a televízió negatív hatásait és mégsem tesz ellene.

Sok családban már az óvodás gyermek szobájában is van televízió, és ahelyett, hogy beszélgetnének, játszanának, kirándulnának, bekapcsolják a televíziót és ott töltik a szabadidejüket. A gyermekek rajzai tükrözik azt, hogy milyen nagy hatással van rájuk a mese, a mesehősök. Sajnos ez nemcsak a rajzaikban, de a viselkedésükben és az öltözködésükben is megfigyelhető. De ez sokszor nem a gyermek hibája. A ruháit nem ő vásárolja magának, hanem a szülők. Véleményem szerint nem szabad, hogy a gyermek irányítsa akaratunkat, hanem saját magunknak kell eldönteni, hogy gyermekünk, gyermekeink számára mi a jó.

Az óvodás gyermek számára a legfontosabb tevékenység a játék.

A játékban a gyermek kijátssza magából a negatív és pozitív érzelmeit és a feszültséget egyaránt, ezért nem szabad hagyni, hogy a televízió nézése elvegye a játékidőt és így feldolgozatlan információk maradjanak a gyermekben.

Ha egy családban egész nap szól a tévé, tehát van háttérzaj, azt a gyermek is igényelni fogja. → Mintakövetés

A televízió mindent megmutat, sőt gyakran dúsítva hozza a gyerekek elé a felnőtt világot, annak gyakran csúnya arcát, a társas világ működési rendellenességeit.

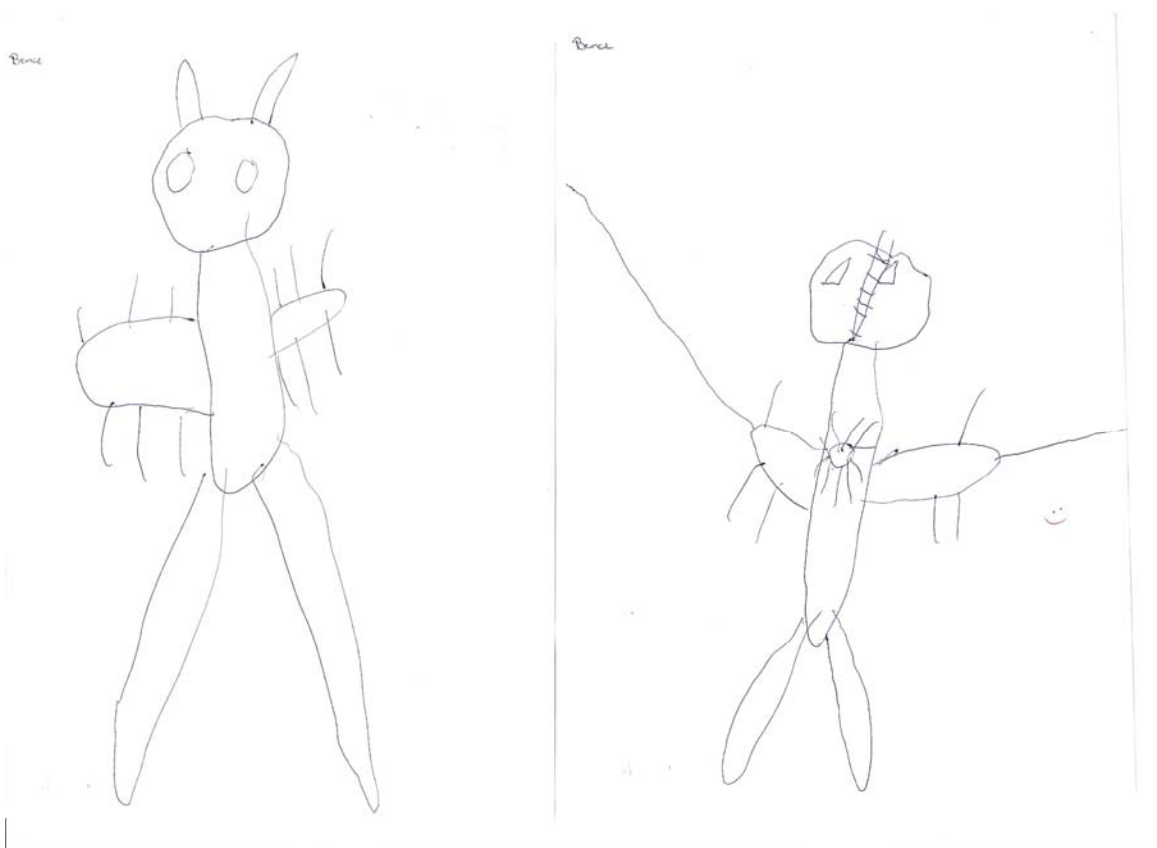
A televízió nem tud suttogni, mint a gyerekeknek nem való témákról beszélgető felnőttek. Ráadásul a fiktív, gyakran eltúlzott tartalmak a kellő tapasztalattal nem rendelkező gyerekek számára valóságnak tűnnek. Mindez abban az életkorban tűnik igazán kedvezőtlennek, amikor a morális értékrend, a világkép, a társas együttműködés alapjai kialakulnak.

A televíziónak számos pozitív hatása is van, hiszen az ismeretterjesztő műsorok tanítják a gyermeket, bővül a szókincse, de mindennek a megvalósulásához fontos a szülői kontroll, az hogy a szülők meghatározzák azt, hogy mennyi időt tölthet a televízió előtt a gyermek, fontos az értékek átadása, valamint a televízióban látott negatív hatások megbeszélése.

12. Felhasznált irodalom:

1. Aries, P. (1977): Gyermek, család, halál. Gondolat Kiadó, Budapest.
2. Bagdy Emőke (1977): Családi szocializáció és személyiségzavarok. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
3. Bevezetés a pedagógiába (1996. December): Szöveggyűjtemény. Eötvös József Könyvkiadó,
4. Bíró Zsuzsanna Hanna, Pap K. Tünde: Posztmodern kihívások a pedagógiatörténet-írásban
5. Cathy A. Malchiodi (2003): A gyermekrajzok megértése. Animula Kiadó
6. Erdélyi Ildikó (1988): Televízió a családban. Tömegkommunikációs Kutatóközpont
7. Erdélyi Margit, Peres Imre (2008): Irodalom-Nyelv-Pedagógia. Sopron-Komárno
8. famfacts.blogspot.com Drew Chappell 2008-as tanulmánya („Sneaking Out After Dark: Resistance, Agency, and the Postmodern Child in JK Rowling’s Harry Potter Series”, In: Children’s Literature in Education, 2008)
(2011. október 10.)
9. Feuer Mária (2000): A gyermekrajzok fejlődéslélektana. Akadémiai Kiadó
10. Feuer Mária (1992): A gyermekrajzok pszichológiai vonatkozásai. Gényusz KFT, Budapest.
11. Gerbner George (2000): A média rejtett üzenete Osiris Kiadó, Budapest.
12. Golnhofer Erzsébet – Szabolcs Éva (2005): A gyermekkor kutatásának új útjai. Gyermekkor: nézőpontok, narratívák. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
13. Key, E. (1976): A gyermek évszázada. Tankönyvkiadó, Budapest
14. Kósa Éva: A média szerepe a gyerekek fejlődésében. Mindentudás egyeteme
15. Kósa Éva, Vajda Zsuzsanna (1998): Szemben a képernyővel. Eötvös József Kiadó
16. Nagy Andor (1993): A televízió a családban és az iskolában. Seneca Kiadó, Budapest.
17. Pukánszky Béla (szerkesztette) 2000: A gyermek évszázada. Budapest, Osiris Kiadó.
18. Ranschburg Jenő: Áldás vagy átok? Gyerekek a képernyő előtt
19. Tengerdi Antal- Varga László (2009): A gyermeklét narratívái. Edutech Kiadó, Sopron.
20. Tóth Ibolya (2001): A pszichológia alapjai. Comenius Bt.
21. Winn Marie (1990): Gyermekgyermek nélkül. Gondolat Könyvkiadó, Budapest.
22. www.mpigyor.hu
(2011. október 10.)

13. Mellékletek

1-2. számú rajz

3. számú rajz

4. számú rajz

5. számú rajz

6. számú rajz

7. számú rajz

8. számú rajz

Királyfi születik

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy királyfi.
 Ennek a királyfinak mindene megvolt, ami a királysághoz kell:
 Volt birodalma, kardja és koronája. Istállóiban pompás lovak
 sorakoztak, s palotájá termelben megannyi kincs várta.
 Ám a királyfi nem érdekelték a kincsek. Egész nap az utcákat járta, és
 amikor rákösöntek az emberek, nagyot sóhajtott,
 S csak annyit mondott:
 - Ó, ha tudnátok, milyen nagy az én bánatom!

Élt a birodalomban két holló. Az egyiket úgy hívták: Gondolkodó.
 A másiknak Emlékező volt a neve. Gondolkodó és Emlékező
 mindennap odaröppent a királyfi vállára, mint ahogy annak idején
 odaröppent a királyfi apjának, nagypapjának, dédapjának és ükapjának,
 de még azok apjának, nagypapjának, dédapjának és ükapjának a vállára
 is.
 Gondolkodó és Emlékező azért ült az ifjak jobb és bal vállára, hogy
 megtanítsa őket gondolkodni és emlékezni.

Gondolkodó beszélni, írni, olvasni és számolni tanította a fiúkat. A mi
 királyfink olyan ügyesen haladt a tanulásban, hogy hamarosan
 nemcsak az emberek nyelvét értette, hanem az állatokét is. Ismerte a
 bogarakat, a virágokat, a füveket, de még a mohákat is. Tudott fára
 mászni, biciklizni, sakkozni, és megjavított minden, ami elromlott.

Emlékező nap mint nap emlékeztette a királyfit az idők kezdetére, a
 csillagok születésére, a folyók és a vizek keletkezésére, az első
 madárrepülésre, az első oroszlánvöltségre, az első kisgyermek sírására,
 és elsorolni is hosszú volna, mi mindenre még, ami azóta történt a
 világban, hogy először jött az égre a Nap és a Hold. A királyfi csak
 egyvalamire nem tudott visszaemlékezni, s ettől volt olyan szomorú.

Egy reggelen. Amikor a két holló megint szomorúságban találta a
 királyfit, Gondolkodó így szólt hozzá:
 - Hallod-e királyfi! Hónapok óta rosszkedvűen jársz-kelsz birodalmad
 utcáin és palotád kincsekkel teli termelben. Eszre sem veszed, hogy a
 télből tavasz lett, a tavaszból nyár, a nyárból ősz, az őszből tél, a télből
 pedig újra tavasz. Elmondanád, mi bánt?
 A királyfi nagyon szerette két csodálatos madarát. Magához ölelte
 őket, és így válaszolt:
 - Sok mindenre megtanítottatok engem. Tudok írni, olvasni, számolni,
 és meg tudom javítani azt, ami elromlott. Emlékezem az idők
 kezdetére, a csillagok születésére, a folyók és a heggek keletkezésére,
 az első madárrepülésre, az első oroszlánvöltségre és az első kisgyerek
 sírására.
 Ám egyvalamire nem tudok visszaemlékezni, bárhogyan igyekszem is.
 Ezért vagyok ilyen szomorú.
 - S mi az, amire nem tudsz visszaemlékezni, bárhogyan igyekszel is?
 - Kérdezte kíváncsian Emlékező.
 - Az – felelte a királyfi -, hogy hol voltam, mielőtt megszülettem.

A két holló egymásra nézett.

- Kik vagytok és mit kerestek itt? – dörögött rájuk egy féltelmes hang
 egy óriás felhő mögül. A királyfi fölpillantott, s látta, hogy nem is
 felhő mögül szól a hang. Egy hatalmas szárny takarta el a Napot.
 - Ó a madarak királya – súgta Emlékező. – Albatrosz a neve. Minden
 madár megbízik benne. Erős és fenséges, a tengerek és az óceánok ura.
 Nézd, milyen védelmezően tárja szárnyait a vizek fölét! Még a repülése
 is királyi: nem csapkol a szárnyával hanem méltóságteljesen
 kormányoz vele. Ó biztosan választ ad majd a kérdésedre.
 A királyfi fejet hajtott Madárkirály előtt, és bátran megszólította:
 - Felséges uralkodó, azért jöttem el hozzád, hátha te meg tudod
 mondani, hol voltam, mielőtt megszülettem.
 Albatrosz hosszú ideig szótlanul nézte. Végül meglengette hatalmas
 szárnyát, és annyit mondott:
 - Ott voltál mindenben és mindenütt.
 - Nem értem – vallotta be a királyfi. – Miért lettem volna ott
 mindenben és mindenütt?
 - Hogy mindenütt és mindenkitől tanulj valamit, mielőtt a Földre
 érkezel.
 - Mit kellett tanulnom? – csodálkozott a királyfi.

De Madárkirály nem választott. Megfordult, és egyetlen
 szárnycsapással följebb emelkedett. A királyfi elkéseredetten borult
 Emlékező hátára.
 - Nem lettem sokkal okosabb – mondta.
 - Mert nem figyelsz eléggé! Pedig anióta felültél a hátamra, mást se
 mutatok neked, mint azt, hogy mire tanítottak téged testvéreink, a
 madarak.
 A királyfi elgondolkodott.
 - Még nem értünk utunk végére – folytatta a holló. – És estére haza kell
 jutnunk.

A lefelé vezető utat Pacsirta mutatta meg nekik. Pacsirta boldog
 kismadár. Egyik pillanatban a fűben ugragugrál, nézegeti a pipitért és a
 pipitéren lassan araszoló hangyákat, ám a következő pillanatban már
 fölfele indul, és szédítő erekekkel kíséri röptét. A magasból is jól látja a
 világ gazdagságát, de sosem marad ott, bármennyire jó neki a odafüti.
 Lejön a földre, hogy aztán újrakezdhesse a szárnyalást. Így közlekedik
 boldogan és ég föld között.

A királyfi hirtelen egyenletesen pergő dobolásra lett figyelmes.
 - Ez csak Fekete Harkály lehet! – kiáltotta Gondolkodó. – Szívós
 madár. A kitarás és a türelem hajnoka. Sosem a könnyebbik utat
 választja, inkább addig kíséreltezik, amíg el nem éri azt, amit akar.
 Odáját a legkeményebb fából faragja, pihenés és játszó nélkül várja
 csőrét a fa törzsébe. És amikor végez a munkával, boldogan fészkel be
 magát új otthonába.

Lejjebb ereszkednek.
 - Van egy titkom, amit még nem árultam el neked – komolyodott el
 Emlékező. – Egy kismadarat mindenki másnál jobban szeretek.
 - Nahát, ezt még nekem se mondtad! – csodálkozott Gondolkodó. – És
 ki az?
 - Vörösbegy, akinek kívül-belül hatalmas szíve van. Adakozó,
 nagylelkű madár. Hangja akár a patakesobogás. Az elsőők között ébred,

- Sok titkot megmutattunk már neked – mondta Gondolkodó -,
 De vannak titkok, amelyek mindig titkok maradnak.

Emlékező azonban másképp vélekedett:
 - A titkok csak addig titkok, amíg fel nem kutatjuk őket. Te,
 Gondolkodó – mutatott a csőrével a másik hollóra -, gondolkodni
 tudsz. Én pedig – emelte föl a szárnyát – emlékezni. Ám a királyfi
 olyansimre is képes, amit mi nem tudunk: megféjtheti a titkokat.
 Azzal a királyfihoz fordult:
 - Ha akard, segítsek neked. Mutatok neked valamit odafülről, hogy
 megtudd, hol voltál, mielőtt megszülettél. Új fel a hátamra, és
 kapaszkodj erősen a tollaimba! Induljunk!
 A királyfinak nem kellett kétszer mondani. Föltt Emlékező hátára, és
 a holló elrugaskodott az ég felé.
 - Várjatok, én is jövők! – kiáltott utánuk Gondolkodó.
 Néhány pillanat múlva a két holló már a levegőben szárnyalt, és csak
 emelkedtek és emelkedtek.

Az első, akit repülés közben megpillantottak, Hajnalmadár volt. Egy
 kőbánya zord sziklafalánál hajnalpír derengett elő a szürke kövek
 közül, Hajnalmadár szárnya.
 - Látod? – kérdezte Emlékező. – Hajnalmadár egész életében a
 meredek, megközelíthetetlen sziklafalba kapaszkodik, és hosszú
 csőrével a hasadékokban keresgél. Szinte nem is látszik, mert
 tolnuhája a kövekhez hasonlít, de amikor repülni kezd, a láthatatlanból
 hirtelen látható lesz! Szárnyának vöröse kiragogy a szürkéségből.
 Bátorság van a szárnyaiban, ahogyan kitárja őket: az útnak indulás és a
 megmutatkozás bátorsága.

Lassan elhagyták a sziklafalat, s ahogyan följebb emelkedtek, egy
 csapat vadlúd közé keveredtek. Vadludak hangos gúgogással
 üdvözölték őket, de még örömlük sem zilálta szét soraikat. Minden
 szárnycsapásban figyelték egymásra, az összetartozás biztonságá
 irányította útjukat.
 - Vadludak sosem hagyják cserben egymást – mondta Gondolkodó. –
 bámulatosan tájékozódnak. Mindig tudják, hová indulnak, és azt is,
 hogyan juthatnak el oda. Sem víz, sem föld, sem levegő nem jelent
 számukra akadályt. Ha vízre szállnak – ringatóznak. Repülés közben az
 eget hasítják. A földön mindent aprólékosan megvizsgálunk. Mindenütt
 otthonra találnak, és tudják, hogy soha nincsenek egyedül.

Ahogy elhagyták a vadlúdcsoportot, hirtelen sebes nyíl suhant el
 mellettük. A királyfi ijedten kapaszkodott Emlékező tollaiba.
 - Nem ránk vadászik, bár ragadozó madár – nyugtatta a holló. –
 Vándorsólyom a neve. A világ leggyorsabb madara. Soha nem indul
 átnak céd nélkül. Nem kalandvágy hajítja, hanem belső irányítje
 mutatja meg neki mindig a helyes irányt. Éles szemét a legpróbb
 részletek sem kerülik el.

- Nézz csak oda! – kiáltott föl a nyakát nyújtogatva Gondolkodó. –
 Sárlósfecskék a láthatáron! Ők a repülés művészei. Egész életüket a
 levegőben töltik: ott esznek, ott isznak, ott szeretik párjukat. Lábak
 sosem érintik a földet. A szárnyalás szabadságot ad nekik és végtelen
 örömet. Arra tanítják a földi halandókat, hogy ha kell, növevessenek ők
 is szárnyakat, és ne a földet nézzék, ha repülni akarnak.

és az utolsó között tér nyugovóra. Serényen tüsténkedik, mert óriási
 felelőssége van: ahol megjelenik, ott fölszikkrik a szív hatalma és
 ereje.

A két holló lassan leszálláshoz készülődött. Épp egy hatalmas tó fölött
 repültek.
 - Hogy kerültek azok a felhők a vízre? – mutatott a királyfi a tavon
 úszó fehérle gömbökre.
 - Nem felhők azok! – nevetett Emlékező. – Hattyú a nevük.
 - És ők mit tanítottak nekem? – kérdezte a királyfi.
 - Látom, kezdél érteni, miért ültettek a hátamra! Hattyú a hűség
 madara. Sosem hagyja el választott társát, s ha a másikat baj éri,
 magányosan él tovább. Békességben és szeretetben neveli fiúit, de
 szigorúan megtanítja őket a szabályokra. És amikor nyakát a vízre
 ereszt, csodálatos világ tárul a szeme elé.

Mosszról már látszottak a pelota tornyai. Emlékező leszállt a kertben a
 királyfival, s mielőtt elbúcsúznak volna, azt mondta:
 - Így történt, ahogy megmutattuk neked. Mielőtt megszületnél,
 Hajnalmadár, Vadlúd, Vándorsólyom, Sárlósfecske, Albatrosz,
 Pacsirta, Fekete Harkály, Vörösbegy és Hattyú titkokat mutatott neked.

*És amikor világra jöttél, magaddal hoztad
 A bátorság titkát,
 Az összetartozás titkát,
 Az életszándék titkát,
 A szabadság titkát,
 Az erőt titkát,
 A jókedvet titkát,
 A kiáradás titkát,
 A nagylelkűség titkát,
 És a hűség titkát.*

S hogy ne feledkezz meg egyik titokról sem, a fejed fölött röpködő
 madarakat is segítségül kaptad.
 A többi rajtad múlik.

Emlékező és Gondolkodó búcsút intett a királyfinak. Már a levegőben
 voltak, amikor egyszer csak megfordultak, és így kiáltottak:

- A legfontosabbat majdnem elfelejtettük! Amikor a Földön világra
 jön egy kisfiú, odaröppentek hozzá az ég madarai, és elmondják neki a
 legeslegnagyobb titkokat:
 Te is királyfinak születel!

9. számú melléklet

Kérdőív

1: Ön szerint mit sugároz a televízió a gyermekeknek?

.....

.....

.....

2: Milyen hatással van a gyerekekre a televízióban látott agresszió?

.....

.....

.....

3: Megbeszélik- e a gyerekekkel a televízióban látott meséket, amiket a gyermek nem ért meg?

.....

.....

4: Mennyi élő mesében van részük a mai gyerekeknek?

.....

.....

5: Milyen mesehősök, mesebeli szereplők a gyermekek példaképei, kikkel azonosulnak a mai gyerekek?

.....

.....

6: Milyen mértékben gyakorol hatást a gyermekek öltözködésére a média és a mai mesehősök?

.....

.....

.....

7:Ön szerint a mai gyermekek életében is fontos szerepet tölt be a mese?

A: igen

B: nem

8: Ha a mesék által közvetített értékekre gondol, miket sorolna fel a régi és a mai mesékhez?

Régi mesék:.....

Mai mesék:.....

9: Szabályozza a gyermek televízió nézési szokásait?

A: igen

B: nem

A következő alapadatok a kutatás kiértékeléséhez szükségesek.

Az Ön kora:

A: 21-30

B: 31-40

C: 41-50

D: 51-60

Gyermeke, gyermekei hány évesek, milyen neműek?

.....

Köszönöm, hogy válaszaival segítette a munkámat!